

L4
77
AONDERZOEK NAAR DE RENTABILITEIT
VAN DE VRUCHTBOOMKWEKERIJ
(teeltjaar 1950/1951)Doel en methode van het onderzoek.

Doel van het onderzoek was, de rentabiliteit van de vruchtboomkwekerij over het teeltjaar 1950/51 na te gaan, zo mogelijk in vergelijking met voorgaande jaren. Tevens werd getracht om een indruk te krijgen van de financiële positie van de betreffende kwekerijen.

Hiertoe werd een aantal van deze bedrijven, die op willekeurige wijze uit de ledenlijsten van de betreffende vakorganisaties werden gekozen, bezocht, evenwel met dien verstande, dat de keuze werd beperkt tot die bedrijven, welke hun inkomsten hoofdzakelijk uit de boomkwekerij, dus uit de verkoop van zelf gekweekte bomen trokken. Handelsbedrijven en bedrijven waar de nadruk lag op andere boomkwekerijproducten, andere takken van tuinbouw of op de landbouw, zijn buiten beschouwing gebleven.^{x)}

Aan de hand van de boekhoudingen en/of de op deze bedrijven aanwezige bescheiden, werden, volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke bedrijfseconomische richtlijnen, de resultaten van de bedrijven als geheel berekend over het teeltjaar 1950/51. De gegevens over de beide voorgaande jaren werden ontleend aan de op de bedrijven aanwezige Verlies- en Winstrekeningen.

In het boomkwekerijbedrijf zijn in de plantopstanden verhoudingsgewijs zeer grote bedragen geïnvesteerd. Hierin treden van jaar tot jaar, met name ook in de laatste jaren, belangrijke wijzigingen op. Verwaarlozing van deze wijzigingen zou een onjuist beeld geven van de rentabiliteit van het bedrijf. Immers een kwantitatieve achteruitgang van de plantopstand gaat samen met een vergrote omzet. Hierbij ontstaat een schijnbaar grotere rentabiliteit, terwijl in feite sprake is van een desinvestering.

Bij de berekening van de rentabiliteit zijn dan ook deze mutaties in geld gewaardeerd. Hierbij is uitgegaan van de productiekosten per ha. Zo is de kwantitatieve voor- of achteruitgang van 1950 op 1951 (waarin dus de investering of desinvestering tot uitdrukking komt) voor stambomen en struiken van de verschillende leeftijdsklassen afzonderlijk gewaardeerd. Voor het areaal waarmee de leverbare vruchtbomen in oppervlakte toenamen is hierbij echter op deze productiekosten een afschrijving toegepast. Immers bij de kwantitatief lage omzetten van dit jaar draagt de hoeveelheid, waarmee de voorraad leverbare bomen toenam, het karakter van een onverkoopbaar

x) Bezocht werd een 20 tal bedrijven met een arbeidsbezetting van resp. 2,2 3,1 2,8 1,2 13,1 17,2 1,0 8,6 2,5 1,5 4,3 1,0 7,0 2,2 9,3 2,0 1,3 4,3 5,0 10,5, waarvan 2 in Zeeland, 1 in N. Brabant en 17 in Noord-Limburg gelegen waren.

59/1904

handelsproduct, waarop het verlies nog niet gerealiseerd is en waarop een afschrijving dient te worden toegepast, teneinde dit verlies tot uitdrukking te brengen. Voor 2 jarige oeculaties (struiken) en voor stambomen met 1 jarige kroon is een afschrijving van 25% over de productiekosten toegepast; op oudere struiken en stambomen is 50% afgeschreven. De op de datum van ons bezoek reeds vernietigde bomen waren uiteraard niet meer in de oppervlakte opgenomen, zodat deze automatisch geheel werden afgeschreven.

Hoewel wij niet de indruk hebben dat de genoemde percentages te hoog zijn, blijft de keuze hiervan in hoge mate arbitrair; of deze keuze door de marktontwikkeling in de toekomst bevestigd of gelogenstraft zal worden onttrekt zich volkomen aan onze beoordeling.

Het belangrijke, in vrijwel alle onderzochte gevallen, negatieve bedrag van de berekende mutatie in de geldswaarde van de plantopstand wijst zowel op vermindering van de nieuwe aanplant als op een veroudering van de leverbare oppervlakte.

Verschillende bedrijven beschikken over een oppervlakte grond, in eigendom, die de bedrijfsgruote soms overtreft. In verband met de eisen van een goede vruchtwisseling wordt echter ook in deze gevallen veel grond van derden gepacht, terwijl de eigen grond wordt verpacht. Opvallend is dat het pachtpeil voor boomkwekers belangrijk hoger ligt dan voor de andere takken van agrarisch bedrijf. Het gevolg hiervan is dat de bedragen der betaalde pachten die der ontvangen pachten overtreffen, zodat behalve rente en lasten van de eigen grond nog het verschil tussen betaalde en ontvangen pacht moest worden ingecalculleerd.

Om aan de verlangens van de afnemers te voldoen worden door de meeste vruchtboomkwekers soorten, die zij niet zelf voorradig hebben bij collega's ingekocht. Daar hierop bij doorverkoop doorgaans weinig of geen winst gemaakt wordt, zijn deze inkopen in mindering gebracht op de totale omzet, die op deze wijze zo goed mogelijk de omzet uit eigen kwekerij aangeeft.

Een afschrijving op "dubieuze debiteuren", die door enkele boomkwekers wordt toegepast, is door ons niet opgenomen daar toetsing van dit bedrag aan de hand van de veelal primitieve of endoethmatige boekhoudingen niet goed mogelijk was. De juiste hoogte van deze afschrijving onttrekt zich dan ook aan ons oordeel. Van veel betekenis leek het risico van wanbetaling ons echter niet.

De verkregen uitkomsten zijn samengevat op de bijlagen I en II.

Bijlage I geeft een overzicht van het gemiddelde van de kosten- en opbrengstencijfers over 1950/51 van het onderzochte 20-tal bedrijven.

Gebleden is, dat verschillende boomkwekers, die gegevens verstrekten, er bezwaar tegen hadden, dat deze in het rapport zouden worden opgenomen. Het is ons dan ook niet mogelijk, de cijfers van de individuele bedrijven weer te geven.

Het is echter gewenst, enig inzicht te geven in de mate, waarin de verschillende onderzochte bedrijven in bepaalde opzichten van het gemiddelde afwijken. Enkele gegevens van ieder bedrijf zijn daarom uitgedrukt in een maatstaf die vergelijking mogelijk maakt en wel per manjaar op het betreffende bedrijf bestede arbeid. De aandacht zij er echter op gevestigd, dat deze maatstaf gebreken heeft, o.a. omdat de mechanisatiegraad op de verschillende bedrijven niet gelijk is. Bovendien is het niet gebruikelijk, kosten- en opbrengstgegevens per manjaar uit te drukken. Dit laatste bezwaar moest echter worden geaccepteerd, omdat de op het eerste gezicht meer bruikbare maatstaf, nl. een oppervlakte van 1 ha, niet kon worden gebruikt, daar op geen enkel bedrijf, zoals reeds is vermeld uitsluitend vruchtbomen worden gekweekt. Herleiding van de oppervlakte, gebruikt als weiland, akkerland enz. tot vruchtboomkwekerij zou dus nodig geweest zijn. Daar dit slechts mogelijk zou zijn geweest aan de hand van algemene normen, waarvan niet vaststond, dat zij op ieder bedrijf toepasbaar waren, is hiervan afgezien.

In grafische voorstellingen is voor ieder bedrijf per manjaar werkelijk daarop gebruikte arbeid, gegeven:

- a. geldopbrengsten inclusief de mutaties in de plantopstand, waarbij de bedrijven in klassen zijn ingedeeld zodat de frequentieverdeling tot uitdrukking komt;
- b. de totale kosten;
- c. de netto bedrijfsresultaten (incl. mutaties in de plantopstand) en
- d. de netto bedrijfsresultaten (excl. mutaties in de plantopstand).

Het gemiddelde van alle onderzochte bedrijven is daarop tevens aangegeven.

IN DE KOSTEN IS OPGENOMEN EEN GEWAARDEERD ARBEIDSLOON VOOR DE HANDENARBEID VAN DE ONDERNEMER EN GEZINSLEDEN EN RENTE VAN EIGEN KAPITAAL. VOOR DE LEIDINGGEVENDE EN TOEZICHTHOUDENDE ARBEID VAN DE ONDERNEMER IS GEEN BEDRAG IN DE KOSTEN OPGENOMEN.

Bij de vaststelling van rente en afschrijving over de duurzame productiemiddelen is uitgegaan van de vervangingswaarde.

Bijlage II geeft op globale wijze een inzicht in het verloop van de rentabiliteit in de jaren 1948/1949, 1949/1950 en 1950/1951 en in de credietwaardigheid en liquiditeit voor het gemiddelde uit de onderzochte bedrijven.

CONCLUSIE.

Uit de cijfers voor het berekende gemiddelde bedrijf blijkt dat over het teeltjaar 1950/1951 een verlies werd geleden van f. 7.847,- d.w.z. van 34% van de totale kosten. Dit verlies is samengesteld uit een gerealiseerd gedeelte ten bedrage van f. 476,- en een niet-gerealiseerd gedeelte van f. 7.371,- (voortvloeiende uit de mutatie in de plantopstand).

Ogenschijnlijk is dus met een verlies ten bedrage van f. 476,-, terwijl in de kosten zijn opgenomen een bedrag voor rente van eigen kapitaal van f. 2.359,- en voor de arbeid van de ondernemer van f. 2.158,- gemiddeld een verteerbaar inkomen beschikbaar van f. 4.041,-. In feite wordt dan echter door de achteruitgang in omvang en waarde van de plantopstand een bedrag van f. 7.371,- minus f. 4.041,- ofwel f. 3.330,- aan het bedrijf onttrokken. Het verteerbaar inkomen van de ondernemer is dus in werkelijkheid negatief en bedraagt minus f. 3.330,-.

Er zij nogmaals op gewezen, dat de hoogte van de toegepaste afschrijving op de plantopstand een arbitrair karakter heeft en dus ook het berekende bedrijfsresultaat, dat daarvan mede afhankelijk is.

De grafische voorstellingen in bijlage I vertonen een zeer grote onderlinge verscheidenheid in de uitkomsten der onderzochte bedrijven. Hiervan dient men zich bij het hanteren van het berekende gemiddelde bewust te zijn. De frequentieverdeling heeft evenwel een vrij normaal karakter.

Hoewel de gegevens voor bijlage II niet van alle bedrijven verkregen konden worden, blijkt hieruit toch zeer duidelijk de sterke teruggang in de omzetten der onderzochte bedrijven en ook het teruglopen van de netto-ontvangsten.

Een vergelijking van de liquiditeit der bedrijven in de laatste 3 jaren moest beperkt blijven tot de geldmiddelen in engere zin (kas, bank en giro).

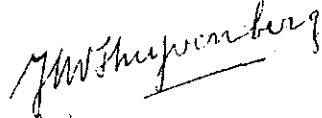
De vorderingen uit verkopen en de bedrijfsschulden konden doorgaans slechts per Mei 1951 worden vastgesteld. De teruggang der geldmiddelen moet o.i. eerder verklaard worden uit beleggingen buiten het bedrijf, betaling van belastingschulden en wellicht een achterstand in de incassering van de uitstaande vorderingen, dan uit de slechte bedrijfsresultaten, die immers voor een groot gedeelte nog niet gerealiseerd zijn.

Langlopende schulden zijn op deze bedrijven in verhouding tot het geïnvesteerde kapitaal van geringe betekenis. Vreemd kapitaal zal door het feit, dat een zeer groot deel van de kapitaalmiddelen in de plantopstand, welke als dekking van schulden voor credietgevers veel risico oplevert, is geïnvesteerd, ook moeilijk in belangrijke mate te verkrijgen zijn.

s-Gravenhage, 25 Mei 1951.

Samengesteld door:
C. Bos,
J.F.B.M. Schupper

AFD. TUINBOUW,

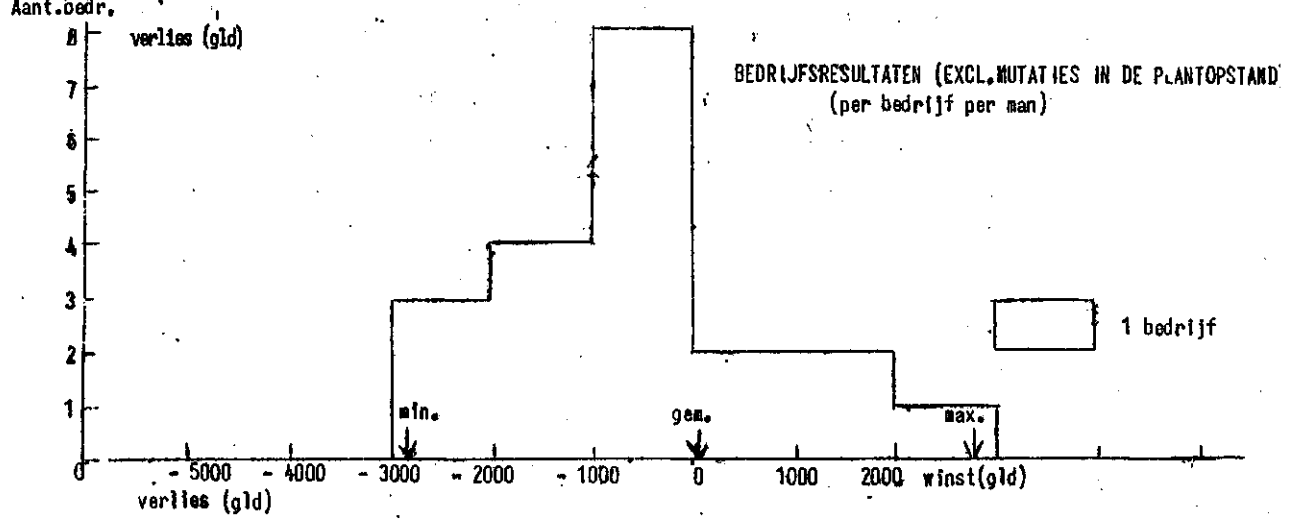
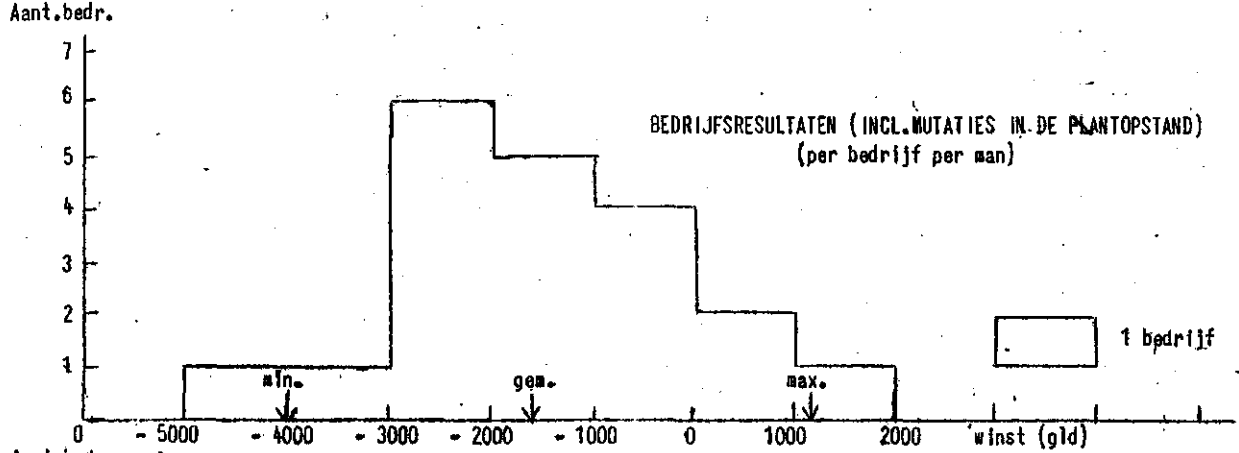
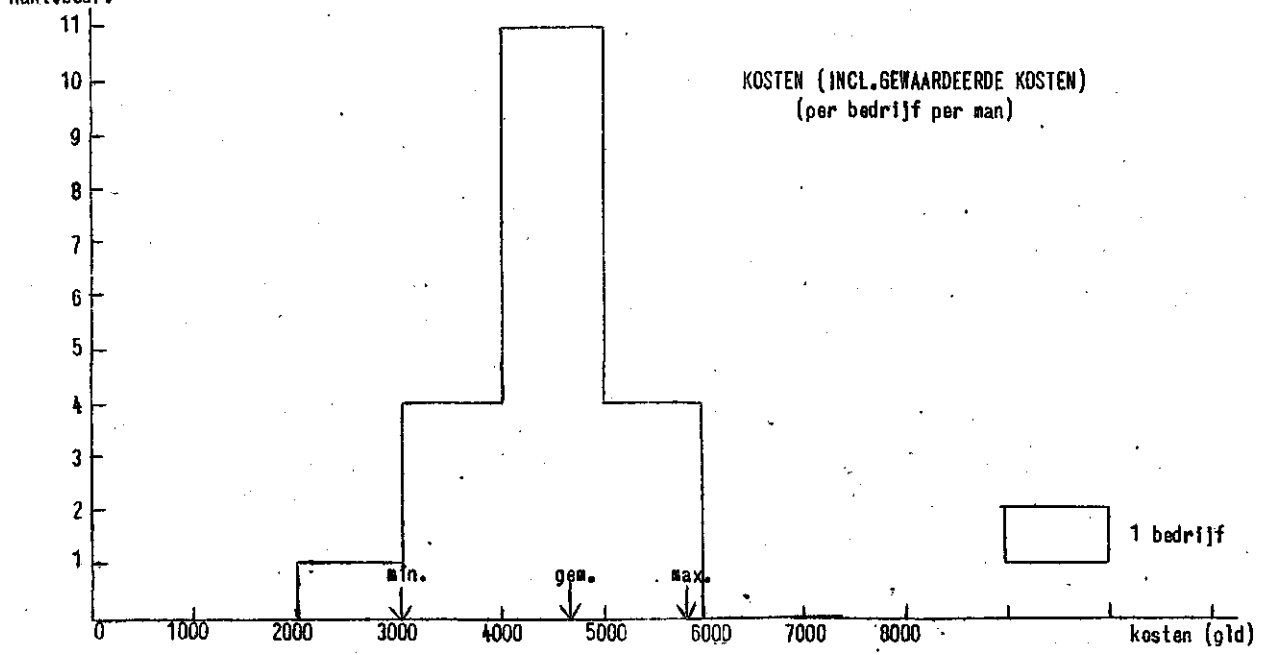
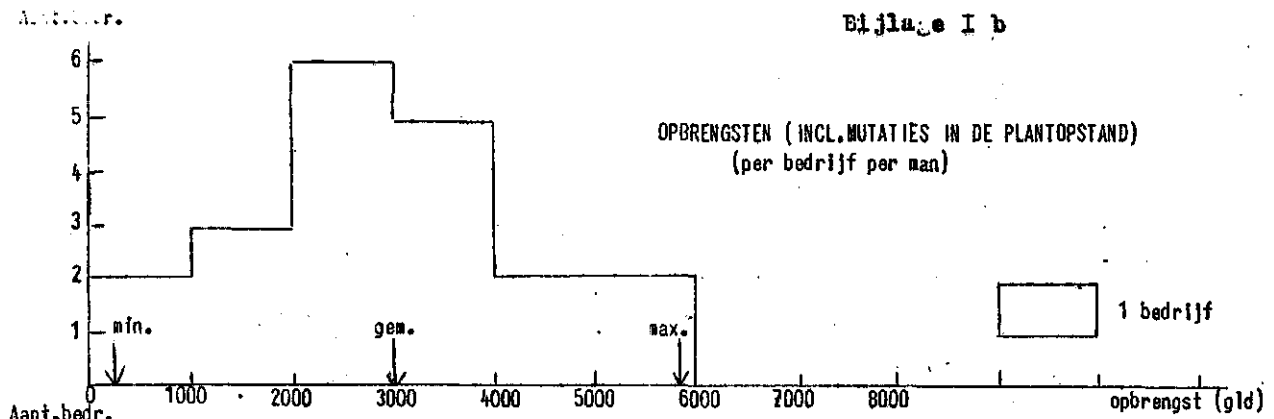

(Dr J.H. van Stuyvenberg)

KOSTEN EN OPBRENGSTEN VRUCHTBOOMKWEKERIJDRIJVEN
(GEMIDDELTE VAN 20 BEDRIJVEN)

INDELING VAN HET BEDRIJF

Vruchtbomen:	are	pacht	1206
jonge opstand (Mei 1951)	150	grondlasten, ondern.belasting,	
leverbare oppervlakte (Mei 1951)	168	heffing Bedrijfschap voor S.	335
jonge opstand (Mei 1950)	190	rente hypotheek, enz.	46
leverbare oppervlakte (Mei 1950)	173		
Andere boomkwekerijgewassen	62	vrachten en provisie	289
Boomgaard en bessen	136	plombekosten, omzetbelasting	
Akkerbouw, tuinbouw en braakland	186	en heffing N.A.K.-B.	959
Totaal	747	Totaal betaalde kosten	16968
<hr/>			
ARBEID			
Arbeidsbezetting in manjaren per bedrijf	5,0	IV GEWAARDEERDE KOSTEN	
Arbeidsbezetting in manjaren per ha vruchtbomen	1,0	arbeid ondernemer	2158
		" gezinsleden	1066
		afschrijvingen	709
		rente eigen kapitaal	2359
		Totaal gewaardeerde kosten	6292
<hr/>			
I. BRUTO OPBRENGST	gld		
Boomkwekerijproducten	23055		
af: Aankopen voor de handel	/. 2974		
af: Mutatie plantopstand (Mei '50-Mei '51)	/. 7371	IV TOTAAL KOSTEN (II + III)	23260
groenten, fruit en akkerbouw- producten	2110	V NETTO OVERSCHOT (I-IV) verlies	/. 7847
veehouderij	593		
Totaal	15413	Bij: gewaardeerd loon voor han- denarbeid van de ondernemer(s) en rente van eigen kapitaal	4517
<hr/>			
II BETAALDE KOSTEN			
lonen en sociale lasten	8241		
bemesting en bestrijdingsmiddelen	1268	VI. BELONING VOOR DE ONDERNEMER VOOR HANDENARBEID, LEIDING, TOEZICHT, RISICO EN RENTE VEN EIGEN KAPITAAL	/. 3330
zaad en plantgoed voor boom- kwekerij	1385		
overige materialen	257		
veevoeder	250		
loonploeger, enz.	172	Bij: gewaardeerd loon voor gezinsleden	1066
paardekosten	207		
onderhoud, benzine, verzekering	1249	VII GEZINSINKOMEN + rente eigen kapitaal	/. 2264
diverse kosten	1104	Bij: afschrijvingen en mutatie plantopstand	8080
<hr/>			
		VIII NETTO ONTVANGSTEN	5816
		IX UITGAVEN VOOR VERNIEUWING EN UITBREIDING	2201

TOELICHTING OP BIJLAGE I

Ter oriëntatie zijn enkele gegevens betreffende de gemiddelde bedrijfs grootte en arbeidsbezetting voor het teeltjaar 1950/1951 opgenomen.

a. Voor de vruchtbomen is ter vergelijking ook de oppervlakte voor het komende teeltjaar vermeld. Voorts is een specificatie gegeven van de betaalde oppervlakte in het teeltjaar 1950/51.

b. De arbeidsbezetting is uitgedrukt in manjaren. Hierbij zijn vrouwen, meisjes en jongens beneden 18 jaar slechts gedeeltelijk meegerekend.

Het was gewenst, de arbeidsbezetting per ha vruchtboomkwekerij te berekenen, teneinde een vergelijkend inzicht in de arbeidsbezetting te krijgen, en enigermate te kunnen controleren in hoeverre de opgegeven arbeidsbezetting van ondernemer en gezinsleden met de werkelijkheid overeenstemde. Hiertoe is de oppervlakte met groenten en fruitteelt, akkerbouw en veehouderij en andere boomkwekerijproducten uitgedrukt in de daaraan wat arbeidsbehoefte betreft, gelijkwaardige oppervlakte vruchtboomkwekerij.

In de 20 onderzochte bedrijven werden de volgende reeksen manjaren gevonden voor:

- 1e. de totale arbeidsbezetting: 2,2 3,1 2,8 1,2 13,1 17,2 1,0 8,6
2,5 1,5 4,3 1,0 7,0 2,2 9,3 2,0 1,3 4,3 5,0 10,5 (gem. 5,0) en
2e. de arbeidsbezetting per ha vruchtbomen: 0,8 1,2 1,3 1,1 0,8 0,8
1,3 0,8 1,1 1,0 1,4 0,7 1,0 1,0 0,7 1,2 0,7 0,7 1,0 1,5 (gem. 1,0)

Hoewel de afwijkingen in de arbeidsbezetting per ha in verschillende gevallen van betekenis zijn, bleken deze bij nadere beschouwing over het algemeen te verklaren.

Voorts vragen de volgende punten nog een nadere toelichting:

c. De kosten zijn gesplitst in kosten, die tevens uitgaven zijn en kosten-niet-uitgaven. Tot deze laatste kosten behoren de eigen arbeid van ondernemer en gezinsleden, de afschrijvingen en de rente over eigen kapitaal.

d. Ondernemingsbelasting is ingecalculleerd voor de grondslag "bedrijfskapitaal" over het jaar 1950. De in 1950 betaalde aanslagen, die betrekking hebben op vorige jaren, zijn dus niet onder de productiekosten voor 1950 opgenomen.

e. De door de ondernemer verrichte arbeid is gewaardeerd naar de maatstaf van het normale loon van een volwaardige werknemer volgens de C.A.O., rekening houdende met de door hem aan handenarbeid bestede tijd, verhoogd met de normale sociale lasten die voor werknemers moeten worden betaald. De arbeid van gezinsleden is gewaardeerd op het loon (incl. Sociale Lasten) dat hiervoor aan vreemd personeel zou moeten worden betaald.

f. Onder netto overschot wordt het verschil verstaan tussen de bruto-opbrengsten (incl. mutatie plantopstand) en de totale kosten zowel uitgaven als gewaardeerde kosten (niet-uitgaven).

g. Door bij het netto-overschot op te tellen het voor de ondernemer berekende loon voor diens handenarbeid en de rente van eigen kapitaal verkrijgt men het door de ondernemer verdiende inkomen met handenarbeid, leiding en toezicht, het dragen van risico en het gebruik van eigen kapitaal.

h. Verhoogt men dit bedrag met het eventueel voor gezinsleden ingecalculerde loon, dan verkrijgt men het totale gezinsinkomen.

i. Telt men bij het gezinsinkomen op het bedrag der afschrijvingen en de in geld gewaardeerde mutatie in de plantopstand, dan vindt men de netto-ontvangsten, d.w.z. het verschil tussen bruto-ontvangsten in geld en de uitgaven in geld. Dit is dus het bedrag dat men, bij afwezigheid van enige reserve aan liquide middelen, maximaal aan het bedrijf kan onttrekken, zonder dat het genoodzaakt wordt in het betreffende jaar schulden te maken.

k. Voorts zijn nog opgenomen de in 1950 uitgegeven bedragen voor vernieuwing en uitbreiding van de inventaris.

TOELICHTING OP BIJLAGE II

a. Er is over de laatste drie jaren een samenvatting gegeven van de bruto-opbrengsten (excl. mutatie plantopstand), de kosten voorzover het uitgaven (inclusief nog te betalen posten) betref en de netto ontvangstem. Daar de kosten-niet-uitgaven over de beide voorgaande jaren niet uit de boekhoudingen konden worden afgeleid, zijn deze in de vergelijking buiten beschouwing gelaten. Aangenomen mag wel worden, dat deze gemiddeld niet in belangrijke mate van die over 1950 afwijken. Hetzelfde geldt waarschijnlijk niet voor de mutaties in de plantopstanden. Uit de gegeven cijfers is dan ook slechts op grove wijze de ontwikkeling der rentabiliteit in de afgelopen drie jaren af te leiden.

b. Onder de nog te betalen kosten zijn opgenomen de kosten die over het teeltjaar 1950/51 in Mei 1951 (op de datum van ons bezoek) nog betaald moesten worden. Voorts zijn opgenomen de op die datum nog te ontvangen geldopbrengsten en de beschikbare geldmiddelen. Deze gegevens verschaffen enig inzicht in de liquiditeitspositie van de bedrijven.

c. De opgenomen waarde van gebouwen, werktuigen en gereedschappen (gewaardeerd op 60% van de nieuwwaarde), grond en plantopstand is gegeven in vergelijking met het bedrag van hypothecaire- en andere schulden.

OVERZICHT VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN, LIQUIDITEIT EN CREDIETWAARDIGHEID

BRUTO OPBRENGSTEN

(excl. mutaties plantopstand)

1950/1951	f. 30836,- x)	} Gemiddelde van 13 bedrijven
1949/1950	" 38671,-	
1948/1949	" 43084,-	

BETAALDE KOSTEN

1950/1951	f. 22438,- x)	} Gemiddelde van 13 bedrijven
1949/1950	" 27111,-	
1948/1949	" 29076,-	

NETTO ONTVANGSTEN

1950/1951	f. 8398,- x)	} Gemiddelde van 13 bedrijven
1949/1950	" 11560,-	
1948/1949	" 14008,-	

LIQUIDE MIDDELEN

Mei 1951	" 4734,-	} Gemiddelde van 16 bedrijven
Mei 1950	" 14967,-	
Mei 1949	" 14281,-	
Nog te ontvangen opbrengsten 1950/51	f. 8075,-	} Gemiddelde van 16 bedrijven
Nog te betalen kosten	f. 902,-	

WAARDE VAN EIGEN GROND EN INVENTARIS
(waarvan grond)

f. 59924,-	} Gemiddelde van 19 bedrijven
(" 15236,-)	

HYPOTHECAIRE EN ANDERE
LANGLOPENDE SCHULDEN

Mei 1951	f. 526,-	} Gemiddelde van 19 bedrijven
Mei 1950	" 184,-	
Mei 1949	" 184,-	

x) Het verschil met bijlage I is ontstaan, doordat enkele bedrijven waarvan geen gegevens van voorgaande jaren beschikbaar waren buiten het gemiddelde moesten blijven.